

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

6 vtrùm liceat seipsum interficere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

dant ius & potestatem. Nam d. L. 20. n. de Adulteriis dicitur: *Patri datur ius occidendi adulterum cum filia, quam in potestate habet.* L. 2. §. 1. *Ius occidendi patri conceditur domi suae, licet ibi filia non habitet, vel in domo generi.* L. 23. *Voluit lex ita deum hanc potestatem patri competere, si in ipsa turpitudine filiam deprehendat.* & C. eodem titul. L. Gracchus: *Permittitur marito ut occidat adulterum, si vilis sit: & hunc dicit legitime interfici.* Idem patet ex L. duodecim tabularum, *Machum in adulterio deprehensum necato.* vt refert ex aliis Couar. de matrimonio 2. p. c. 7. §. 7. quae lex etiam multò ante Athenis viguit, lata à Dracone & Solone; teste Plutarcho in Solone.

Ex his patet, legem dare hanc auctoritatem, & constitutere parentem & maritum veluti executores iustae punitionis. vnde non faciunt auctoritate priuata, sed publica.

Responso
quorumdam.

Respondent quidam, has leges esse iniustas. Ita Fortunius tractatu de vltimo fine, illatione 11. Sed còtra Primò, Mirum est tot praecleara ingenia Gregorum & Romanorum hanc iniustitiam tot saeculis non vidisse, eamque legibus & moribus à tempore Solonis probasse. Secundò, Eadem leges redactae sunt in Codicem Iustiniani Principis Christiani, & à reliquis Principibus & Iureconsultis Christianis acceptatae. Tertiò, Lex ciuilibis potest facere potestatem occidendi Bannitos (quos vocant) ob graue aliquod crimen: nam passim in Italia extant statuta, per quae licet impunè tales occidere, vt refert Clarus suprà num. 52. Item transfugas, qui ad hostes fugere tentant. L. 3. §. Transfugas. ad L. Corneliam, de sicariis: cur non etiam possit dare potestatem occidendi adulterum & filiam in scelere deprehensos? cum enim tales mortè mereantur, cur non potest ea, concessu legis, per patrem vel maritum inferri? Adde; olim apud Germanos poenam adulterarum, maritis permissam sine omni iudicio; vt refert Tacitus, de moribus Germanorum. Hic tamen aduerte, Iure Caesareo non permitti maritis vt occidant vxores adulteras, vt quidam Theologi recentiores putant: sed tantum vt occidant adulterum: & tunc vxorem accusent in iudicio vt puniatur, vt docet Couarr. suprà. & colligitur ex L. 2. n. de adulterijs. Olim quidem aliquamdiu licuit; sed Augustus sustulit: vt refert Suetonius in Augusto, patri tamen permittitur vt occidat filiam simul & adulterum.

15
Non conceditur marito occidere conjugem.

Ob has rationes videri possit hæc sententia non improbabilis.

16
Primum, non licet.

Respondeo tamen, & Dico Primò, contrarium (nempe in foro animae non esse licitum ante sententiam) esse tenendum. Primò, Quia est communis sententia DD. vt affirmat Couar. suprà n. 15. à qua, in quaestione practica tanti momenti, non est facile recedendum. Secundò, Quia istae leges videntur improbate per Canones. Nam 33. q. 2. cap. Inter hæc, Nicolaus Papa consultus, Vtrum marito liceat secundum legem mundanam (nempe Longobardorum, vt ait Glossa, quae tunc in Italia seruabatur) vxorem, quae adulterium perpetravit, interficere: respondit; *Sancta Dei Ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus: gladium non habet nisi spiritalem, quo non occidit, sed viuificat.* vbi occultè insinuat, Ecclesiam improbare illam legem. Ad idem confirmandum adduci solet caput Admonere, ibidem, sed si benè examinetur,

nihil probat. Confirmari potest ex D. August. l. 2. de adulterinis coniugijs c. 15. *Postremo quero abs te, an marito Christiano liceat, vel secundum veterem Dei legem, vel Romanas, adulteram occidere; (alii legunt abicere, sed male) & post pauca: Si, quod verius dicitur, non licet homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantum dimittere; quis dicat tibi, fac quod non licet, vt tibi liceat quod non licet? cum enim vtrumque secundum legem Christi illicitum sit, sine adulteram occidere, sine illa viuente alteram ducere; ab utroque abstinendum est.* idem credibile est Augustinum dicturum de parente & filia, marito & adultero.

Ratio autem potissima, cur illa potestas non sit concedenda, est; quia exponitur manifesto periculo salutis animarum eorum, qui sic interficiuntur; idque absque vlla necessitate: nam possunt capi, accusari, & per sententiam puniri: scilicet est de Bannitis, qui capi non possunt: deinde quia datur occasio occidendi impunè quem velis, domi tuae; fingendo quòd cum vxore vel filia voluerit habere commercium.

17
Non subest causa sufficiens ad id concedendum.

Dico Secundò, Post sententiam legitime latam, potest parens occidere filiam, & maritus vxorem, si per Iudicem ei occidenda tradatur; vt fit in quibusdam Regnis: tunc enim committitur executio iustae sententiae, quae sicut cuius alteri, ita etiam ipsi concedi potest.

18

DUBITATIO VI.

Vtrum liceat seipsum interficere.

D. Thomas art. 5.

Notandum est, Donatistas, qui dicti sunt Circumcelliones, censuisse esse genus martyrij, seipsum interimere: vnde passim se variis modis perimebant: vt August. refert haeresi 69. & alibi, contra hos disputat toto ferè lib. 2. quem scripsit contra epistolam Gaudentij. & lib. 1. de ciuitate, à cap. 17. vsque ad 28. & alibi.

19
Donatistarum error.

Respondeo igitur & Dico Primò, Absque diuina auctoritate non esse licitum seipsum directè seu ex intentione perimere; est communis sententia DD. Probatur Primò; Quia est contra illud Exodi 20. *Non occides.* vbi prohibetur occisio cuiusuis hominis sine legitima auctoritate: vt docet August. cap. 17. suprà: atqui nemo habet auctoritatem in seipsum; cum non sit seipso superior: ergo, &c. Secundò, Quia est contra illud præceptum, *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.*; vbi dilectio nostri constituitur mensura dilectionis proximi: atqui non licet occidere proximum sine auctoritate in ipsum; ergo nec seipsum: nam hoc est summi odij signum.

20
Absque diuina auctoritate non est licitum.

Dices, Optare sibi mortè, si causa subfit, non est signum odij, imò nec illicitum: ergo nec irrogare.

Resp. negando consequ. multa enim sunt, quae nobis aliisque optare possumus, nimirum vt inculpato modo obueniant; quae tamen inferre non possumus. Exemplum DD. multi adferunt in pollutione. sic possum maleficio imprecari commercium supplicium, non tamen inferre: possum optare multa pati pro Christo, quae non possum inferre aut procurare, &c.

Tertiò, Qui se occidit, Reipub. iniuriam facit: nam illa inuita, veluti quoddam ipsius membrum

H 3 abicin-

abscindit. etsi enim Respubl. non habeat dominium in suos ciues, sicut dominus in seruum; habet tamen ius quoddam illis vtendi in rebus necessariis.

21
An sit iniuria in Respub.

Dices, non videri proprie iniuriam in Respub. sed tantum generali ratione, quatenus est contra legem Reipub. si qua talis lex vel consuetudo id prohibens in Repub. sit. quod confirmatur, tum quia Respub. non putat se ob id iniuria affectam; sicut si quis erarium expilaret: tum quia quis potest se subtrahere à Repub. & conferre se ad exteras Provincias, & tunc non plus commodi ex ipso constabit in Respub. quam si mortuus esset: tum quia fieri potest, vt is qui se interficit, sit Reipub. inutilis, vel etiam molestus: tum denique quia fieri potest vt sit solitarius, nulli Reipublicae insitus.

Resp. Quidquid sit de istis rationibus, saltem est contra iustitiam legalem, quæ non est minoris, sed potius maioris momenti, quam commutatiua. vera ratio est, quia deest auctoritas.

22 Quartò, Qui se interimit, iniuriam quamdam Deo facit, rem eam, quæ ipsi soli subiecta est, abique auctoritate destruens; nam ipse solus vita & necis potestatem habet, vt Sapientia 16. dicitur. ordo enim rerum naturalis postulat, vt ea quæ homine sunt inferiora, ipsius potestati sint subiecta, ita, vt ea possit in vsum suum interimere: ipsa verò humana vita non sit subiecta nisi Deo; & in certis casibus (nempe quando vita alicuius Reipub. est noxia) ipsi Reipub. loco Dei: non enim par est vt illud donum, quod nulla sua industria homo potest sibi comparare, nulloque modo ab ipsius consensu pendet, in ipsius sit potestate, sicut res inferiores.

Quomodo sit iniuria in Deum.

Dices, Si est iniuria in Deum; ergo est contra virtutem religionis.

Respondeo, negando consequentiam proprie loquendo. dicitur enim iniuria in Deum, quia interimitur res, quæ tantum generali modo est in dominio solius Dei; idque sine auctoritate à Deo concessa: tunc autem est proprie contra religionem, quando speciali modo est res Deo consecrata, & violatur abique auctoritate. Denique hanc sententiam multis locis docet D. August. lib. 1. de ciuit. cap. 26. sic ait: *Hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus; neminem spontaneam mortem sibi inferre debere, velut fugiendo molestias terrenas; ne incidat in perpetuas, neminem propter aliena peccata; ne hoc ipso incipiat habere grauissimum proprium, quem non polluebat alienum. neminem propter sua peccata præterita; propter quæ magis hac vita opus est, vt possint penitendo sanari. neminem velut desiderio melioris vita, quæ post mortem speratur; quia reos sua mortis melior post mortem vita non suscipit.*

23
Obiicitio-
nes.
Martyres se occiden-
tes.

Sed contra obiicitur Primò, Quidam coluntur vt martyres, qui tamen directè seipsum occiderunt, vt femina illa, quæ cum ad tyrannum essent adducenda, se in flumen præcipitauerunt, ne pudicitiam amitterent; de quibus Eusebius lib. 8. cap. 12. & 17. & Ambr. lib. 3. de Virginitibus, ante medium: & S. Apollonia seipsam in rogum coniecit, vt reuertetur idem Eusebius l. 6. c. 33. Palladius etiam, historia Lausiacæ c. 150. aliam quamdam feminam laudat, quæ cum accerferetur à tyranno, seipsam interfecit.

Resp. Has & similes, dupliciter posse excusari.

Primò, Quòd id fecerint diuina inspiratione. ita excusat eas D. August. loco citato. Simili modo etiam excusat Samionem ibidem cap. 21. quamuis hic etiam aliter facillè possit excusari, vt infra num. 33. dicitur. Secundò, Possunt excusari per ignoraniam inculpam. Nam se occidere ob patriæ salutem aut pudicitia custodiam, non est ita euidenter esse malum, quin inculpate possit ignorari, & putari licitum: cum non solum ethnici, (præsertim Stoici, quorum sententiam eleganter explicat Iustus Lipsius cent. 2. epist. 26.) sed etiam multi Christiani, etsi doctissimi, ita videantur sensisse: D. Hieronymus in cap. 1. Ionæ, versus finem. *Vnde in persecutionibus non licet propria perire manu, absque eo, vbi castitas periclitatur. vbi aperte insinuat in periculo castitatis id licere. Scio Glosam & alios quosdam hunc locum Hieronymi in contrarium sensum explicare; sed violentè. Ambros. & Eusebius supra, laudant mulieres illas, quòd se occidissent, ne violarentur. Neque id tribuunt diuinæ inspirationi; sed laudant factum, tamquam honestum, ob talem finem. Palladius quoque non meminit vllius reuelationis. Simili modo excusat Sorus S. Apolloniam: & excusari potest Razias, de quo 2. Machab. 14.*

Dices, Quomodo coluntur vt martyres, si se illicito modo occiderunt; cum martyr ab alio debeat occidi?

Resp. Quia propter fidem Christi ad hoc fuerunt quodammodo compulsi. Vnde cum ipse in eo facto non peccauerint, secundum moralem estimationem censentur ab ipsis persecutoribus occisi, & sic sunt martyres.

Obiicitur Secundò, Quando aliquis legitime condemnatus est ad mortem, potest cuius à iudice committi executio; ergo etiam ipsi reo: ergo saltem in hoc casu poterit seipsum directè occidere. Confirmatur; quia tunc omnes rationes supradictæ cessant: non enim tunc agit contra charitatem sui, neque contra præceptum *Non occides*, quia non occidit innocentem, neque propria auctoritate, neque abique Iuris ordine. Denique nulla videtur posse ad terri ratio, cur tunc non liceat, saltè absque peccato mortali. Si dicas, esse contra naturalem inclinationem, esseque nimium crudele. Hoc quidem probat, reum non teneri in se exequi, neque iudicè id posse præcipere, ita vt obliget in conscientia; non tamen cõuincit, reum sponte non posse hanc commissionem suscipere: præsertim si permittatur illi mors facilis; vt vena abrupta, veneno hausto, corde transfixo, alioquin subituro acerbissimam. Sanè multò leuius est, minusque natura horret sibi consciscere letum suauè; quam ab alio perpeti dirissimum. Adde, neminem sine causa & iusta auctoritate posse in seipsum esse crudelem: tamen ex causa, & cum tali auctoritate non videtur esse peccatum, saltè graue, si in seipsum crudelis sit. Secus tamen si tyrannus iuberet, vel is qui non potest iuste condemnare: quia sicut tunc non potest alteri committi executio, ita nec reo. deest enim iusta auctoritas, qua in re multum errarunt Stoici, non intelligetes veram causam, cur homo non possit se interficere.

Ob has rationes hæc sententia videri possit alicui non improbabili, eamque insinuat Franciscus Victoria relect. de homicidio n. 30. vbi docet, *enim, qui damnatus est vt veneno pereat, posse illud haurire; imò posse ad hoc obligari.* Idem docet Arragon. q. 69. artic. 4. & Corduba lib. 1. q. 36. addens esse eandem

Quomodo sint martyres.

25

An reo possit committi executio in seipsum.

Hauritus veneni.

eandem rationem aliarum pœnarum. Et sanè dubitandum non videtur, quin possit os aperire vt infundatur. parum autem videtur referre, an ipse infundat, an alius, quando nulla datur amplius dilatio vel tergiversatio: item si serpentis ictu per-eundum, an ipse reus applicet, an alius eum præstò habens. Quòd autè tuis se directè occidat (quidquid Arragon excuset) patet, quia intrò sumit rem, quæ non minùs directè extinguit, quàm ignis, vel gladius, vel plumbum liquatum. Neque inter hæc videtur esse alia differentia, quàm quòd haustus veneni minùs habeat horrores, nec possit commòdè decorè per alium inferri, sicut supplicium ignis & gladij.

26 Verum mihi placet contraria sententia: tum quia communis Doctòrum, à qua in rebus præcèticis non facilè recedendum: tum quia sicut nemo est idoneus executor sententiæ mortis in parentem, ob reuerentiã illi, qui est principium vite, debitam, & ob naturalem coniunctionè, ita multò minùs in seipsum: est enim actio directè pugnans cum inclinatione communis naturæ; nulla enim res seipsum villo casu perimere intendit. Ex quo fundamento soluas argumenta alterius sententiæ.

27 *Indirectè & per accidens se occidere.* Dico Secundò, Etsi non liceat seipsum directè occidere, licitum tamen est quando iusta causa subest, aliquid facere vel omittere, vnde certò scitur secururus interitus indirectè. Ita passim DD. infrà citandi. Ratio est; quia non est prohibitum homini ne vitam suam periculis vniquã exponat, aut vt eam conetur semper seruare, sed tantùm ne ex intentione illam quasi exosam auferat; & ne absque causa illam exponat, aut conseruare omitat: tunc enim conseruetur illam ex intentione perdere, sicut prohibitum est, ne se ex intentione polluat, aut absque iusta causa, eius periculo se exponat. Explicari autem hoc potest multis casibus.

Primò, Miles potest & tenetur non deserere stationem in periculo communi, etsi certus sit se occidendum.

28 *Potesi se sistere Iudici pleciendum.* Secundò, Rens potest non fugere ex carcere, etsi certò sciat se morte plectendum, vt multi martyres fecere. imò potest malefactor zelo Iustitiæ & exempli publici, se offerre Iudici puniendum, vt docet Petrus Nauarr. lib. 2. cap. 3. num. 73. quia ob iustam causam potest quis desiderare mortem; & etiam procurare legitimo modo, sicut alteri, ita & sibi.

29 *Recusare cibum oblatum.* Tertio, Condemnatus ad mortem per famem, potest abstinere à cibo clanculùm oblato; vt rectè docet Henricus quodl. 5. quæst. 31. Sotus lib. 5. quæst. 6. art. 4. Lopez c. 63. Instruct. quod mirum est negari ab Arragon. & Victòria, cum doceant reum teneri bibere venenum, si ad hoc condemnatur. qui enim haurit venenum, positiuè sibi infert aliquid directè interimens: qui non comedit, nihil sibi infert, sed permittit calore interno vitam absumi; itaque solum non conseruat vitã: ad quos satis grauem causam habet, nempe vt se iustè sententiæ conformet. Confirmatur; quia si quis tantùm haberet idolothya in extrema necessitate, posset iis non vesci, & præoptare mortem; vt docet August. epist. 154. in fine, & Henricus suprã. Idem dico, si solum haberet carnes humanas, quamuis etiam eo euentu talibus posset vesci, vt docet Caiet. q. 148. a. 2. ad 2. argumentum Martini. vide infrã lib. 4. cap. 3. dubit. 2.

Quartò, Si duo in extrema necessitate constituti sint, potest alter alteri cedere pane, quem habet, quo vitam tueri poterat, & finire se emori: habet enim iustam causam non comedendi, officium charitatis in proximum. Victòria n. 26. suprã, Toletus l. 5. c. 6. & alij.

30 *Offerre se pro amico.* Quintò, Potest quis se obicere telo ad conseruandam vitam Principis; & etiam ad conseruandam vitam amici: imò si amicus sit condemnatus ad mortem, potest se pro illo offerre occidendum, inquit Toletus, intellige, si iustè: si enim iustè, alliceret alterum ad peccatum.

31 *Concedere tabulam.* Sextò, In naufragio potes alteri permittere tabulam nondum à te occupatam (imò etiam occupatam) & committere te vndis, etsi non sit spes euadendi, vt docet Victòria num. 26. suprã, & Petrus Nauarr. hoc enim non est directè se interimere, sed exponere se periculò, vt ab vndis, deprimitè corporis pondere, vincatur. Vbi aduerte, eum, qui prior rem occupauit in tali euentu; non teneri alterum admittere, sed posse impedire; nisi vtri-que sufficiat: si simul occuparunt, forte dirimendum; nisi alter alteri sponte cedere velit.

Septimò, Potes seruire infectis peste, etsi putes te inhiendum.

32 *Accendere puluerem.* Octauò, Potes iniicere ignem in puluerem tormentarium, ad euertendam turrim hostilem, etsi certum sit momento te dissipandum. neque enim tu te interimis propriè, sed ignis impetus, vel turris ruina; quibus te ob iustissimam causam exponis, non secus acis, qui se obicuit telo vt corpus Principis saluet. sic Eleazarus interfecit elephantem, à quo videbat se opprimendum; qui laudatur lib. 1. Machab. cap. 6.

33 Sic Samson Iudicum 16. vt interficeret hostes populi, euertit domum, cuius ruina est & ipse obrutus. Nec obstat quòd D. August. lib. 1. de ciuitate c. 21. dicat, Samsonem non excusari, nisi quia Spiritus latenter hoc iusserat; quia alij hic nullam talem iussionem censent necessariam. vide Caietanum in illum locù, & Ambros. lib. 1. Officiorum cap. 40. vbi factum Eleazar, quod est omnino simile, valdè laudat. Idem tenet Lopez 1. p. c. 65. in fine, & multi recentiores; estque res in bellis panè quotidiana: alioquin non liceret cum periculo vitæ suffodere tures & mœnia. Hoc modo excusari possunt nostri milites & focij nauales, qui sæpè fortissimè cum hæreticis prælio nauali dimicantes, cum iam vident nauem in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulueri iniiciunt, & se mari committunt, ne ipsi & nauis veniant in hostium potestatè. non enim intendunt sui interitum, sed ne hostis nauis cum publico damno potiatur, & vt se ipsi (si qua ratione possint) morti certissimã ab hoste inferendã eripiant: si enim quis potest desilire in mare vt saluet amicum, cur non vt euadat hostis crudelitatem?

35 *Vt vitetur incendium.* Nonò, Grassante incendio, si non suppetat alia ratio tam horrendæ mortis euadendæ, potes te è sublimi per fenestram demittere, etiam cum certo vitæ periculo: non enim intendis te occidere, sed dirum illud tormentum fuga euadere. quin etiam animantia instinctu naturæ, modis talibus se saluare nituntur.